

VOJENSTVÍ DOMA A V CIZINĚ

**Přehled hlavních vojenských revuí a vojenských časopisů
různých států.**

II.

V. E.:

Vojenský, periodický tisk v SSSR.

Počátky vojenské vědecké práce v SSSR.

K stručnému objasnění vojenské, vědecké, vzdělávací a propagační činnosti v sovětské armádě začnu s jejím vznikem od počátku existence rudé armády a podám přehled jejího vývoje až do dnešní doby.

Rudá armáda vznikla na troskách staré ruské armády. Vedoucí velitelský sbor se skládal v menšině z odborníků, bývalých důstojníků carské armády, ve většině však z elementu revolučního se skrovným nebo žádným teoretickým vojenským vzděláním. Proto již v letech 1917—1920, tedy v době občanských bojů, bylo snahou vůdčích vojenských činitelů sovětských povznést vojenské vzdělání velitelského sboru. Tyto snahy v prvních počátcích existence RKKA. (rudé armády) byly realizovány:

1. krátkodobými kursy pro výchovu velitelů (RKKA. narychlo zřízenými);
2. prováděním vojenské vědecké práce v ad hoc organisovaných vojenských,

vědeckých společnostech a skupinách buď v centru nebo ve vojenských okruzích, kde určité vojenské problémy byly společně studovány a o nich diskutováno a výsledky této činnosti byly publikovány jako referáty nebo vyšly tiskem jako brožury nebo menší knihy;

3. vydáváním periodické i neperiodické vojenské literatury.

Výsledky této činnosti (za 2. a za 3.) byly však nepatrné, již z té příčiny, že se i po stránce vojensko-vědecké ukázaly dva směry — reprezentované jednak staršími důstojníky carskými, jednak veliteli z revoluce — kteří kladli různou váhu při vědeckém badání: první na zkušenosti a poznatky ze světové války, druhí na studium válek občanských a revoluce s uplatněním prvků revolučních a třídních v předpokladu příští války třídní (t. zv. rudá taktika a strategie). Tento vzájemný antagonismus obou skupin byl do jisté míry, avšak ne úplně likvidován r. 1920, kdy pro politickou moc skupina z řad revolučních začala zřejmě nabývat převahy. V této době došlo též k utvoření jednotného vedoucího orgánu voj.-vědeckého, zv. „Vojenské vědecké společnosti“ (Vojenno-naučnoje obščestvo — zkráceně VNO) organisované u „Vojenské akademie RKKa.“ (válečné školy).

Vojenno-naučnoje obščestvo.

VNO. se s počátku zabývalo jen studiem občanské války a její činnost se především nesla v duchu nové revoluční doktriny. Pracovala s počátku jen v ústředí u vojenské akademie v Moskvě, později i v jiných místech, kde byly utvořeny t. zv. oddíly VNO., buď u vojenských učilišť, nebo ve vojenských okruzích a též větších posádkách. Současně v této době bylo započato v ústředí vydávání 2 revuálních časopisů, a to „Krasnaja armija“, měsíčníku asi v rozsahu našich „Vojenských rozhledů“, který silně vystupoval proti konservativním velitelským kruhům (ze staré carské armády). Kromě toho vydávána revue „Vojennij zarubežnik“, sledující rozvoj vojenství cizího. Mezitím se však kromě organisací VNO. počínají v různých okruzích tvořiti nezávisle na VNO. vědecko-vojenské společnosti, které naproti směru kolportovanému VNO. uplatňují názory staré a sdružují v sobě bývalé carské důstojníky. Zde sluší jmenovati mezi jinými u štábu západní fronty organisovaný „Vojenno-naučný klub“, který byl založen z iniciativy velitele fronty Tuchačevského (bývalého carského gardového důstojníka) a Ogorodnikova (bývalého velitele sboru carské armády). Klub vydával svůj měsíčník „Revolucija i vojna“, jakožto orgán západní fronty. Časopis zaujímal s počátku dosti rozhodné stanovisko proti velitelům „revolučního původu“, seskupeným při VNO. u vojenské akademie a polemisoval s uvedeným již časopisem „Krasnaja armija“. Vzájemná revnivost obou směrů byla však brzy likvidována pod tlakem a převahou revolučního směru. Skupiny bývalých carských důstojníků ztratily svou energii i samostatnost a nejvýznačnější a neschopnější pracovníci z nich stali se nejhorlivějšími přívrženci rudé doktriny. Skupiny stojící dosud proti VNO. přejmenovány na oddíly VNO., nové organisace VNO. zakládány v centru i v provinciích, u vojenských škol, štábů a u větších jednotek.

V této době — ke konci r. 1923 — rýsuji se již zřetelněji vlastně dva úkoly VNO. Vedle počáteční čistě vojensko-vědecké činnosti VNO. přejímá též úkol popularisování a propagandy vojenství v intencích všestranné militarisace státu a vojenské přípravy. Těmto dvěma úkolům odpovídá pak celá organisáční síť VNO., která byla vybudována takto:

1. Centrální VNO. u vojenské akademie a současně štábu RKKa., která je řídicím a vedoucím orgánem celé činnosti VNO. jak pokud se týká vojenského badání a studia, tak i myšlenky militarisace národa.

2. Okružové VNO. (u vojenských okruhů, jichž je celkem 9), které řídí práce podle pokynů ústředí v rámci vojenských okruhů.

3. Oddíly VNO. u vyšších vojenských škol, jež jsou vlastními středisky tvůrčí vědecké činnosti.

4. Oddíly VNO. u jednotlivých centrálních odborů lidového komisariátu vojenství, jež rovněž provádějí vědecké práce v rámci své speciálnosti.

5. Oddíly VNO. u vyšších jednotek a ve větších posádkách s úkolem dání možnost dalšího vzdělání velitelskému sboru a s úkolem řídit činnost t. zv. „Vojensko-naučných kroužků“.

6. Konečně jmenované „Vojensko-naučné kroužky“ existující v jednotkách řadového vojska i u organizací civilních, které jsou vlastními popularizačními a propagačními středisky mezi vojskem i civilním občanstvem.

Tím se organizace VNO., která s počátku pracovala jen v rámci vojska, přeměnila v organizaci všeobecně státní, jejíž působnost se dá shrnout ve dva obory:

1. činnost naučně-vědecká, záležející jednak v organisování a provádění prací naučně-vědeckých v oboru vojenském, jednak v pracích, spojených s povznášením výcviku velitelů;

2. činnost propagační v intencích myšlenky obrany státu a popularisace vojenství, a to jak v řadách armády, tak i mezi občanstvem.

Vyšší redakční rada.

Rychlé tempo, v jakém byla prováděna organizace sítě VNO., a též široká působnost VNO., o níž bylo právě mluveno, vedly k tomu, že se vlastní práce vojensko-vědecká, resp. jednotnost a systematické její vedení, již od vzniku VNO. počaly dělit. Již od této doby práce vojensko-vědecká šla vlastně dvěma cestami: úřední, kterou představovaly orgány nebo štáby armády, a více méně privátní, představovanou zmíněnou VNO. Tato dvoustrannost se odrážela hlavně v nejednotnosti vydávání periodických revuí, tisku a prací. Tak na př. vedle skoro oficiální revue štábu rudé armády měsíčníku „Vojennaja mysl i revoljucija“, redigované „Vyšší vojenskou redakční radou“, tvořící součást vojenské revoluční rady, existovala řada odborných měsíčníků VNO. („Armija i revoljucija“, vydávaná v Charkově, „Krasnaja armija“, vydávaná v Moskvě a j.). Toto rozdvojení centrálního vedení se odráželo i v chaotickém stavu ve vydávání vojenského tisku v provinciích, kde jednotlivé armády, operační skupiny, ano i divize vydávaly tiskem svobodně vše, co chtěly. Na ukázkou chaotického stavu, jaký byl ve vydávání vojenského tisku, lze uvést některé časopisy, které v době 1921—1924 existovaly, trvaly kratší neb delší dobu, aby zase zanikly, nebo které existují až dodnes. Jsou to:

1. „Vojennaja mysl i revoljucija“, orgán štábu v Moskvě,
2. „Armija i revoljucija“ (Charkov),
3. „Vojennaja mysl“ (Turkestan),
4. „Revolucionnaja vojennaja mysl“ (Kijev),
5. „Vojennyj zaruběžnik“ (Moskva),
6. „Vojennoje obozrzenie“ (Leningrad),
7. „Krasnaja armija“ (Moskva),
8. „Revoljucija i vojna“ (Minsk),
9. „Vojennyj věstnik“ (Moskva),
10. „Vojennoje znanie“ (Moskva),
11. „Sbornik trudov vojenno-naučnago iskustva“,
12. „Sbornik statěj po vojennom iskustvu“,
13. „Věstnik vozdušnago flota“,
14. „Svjaz krasnoj armiji“,
15. „Vojennyj rabotnik“,
16. „Krasnyj bojec“,
17. „Krasnyj strielok“,
18. „Bulletin snabženija krasnoj armiji“ a řada jiných.

Chaotický stav v nejednotnosti vedení trval až do r. 1925, kdy se tehdejšímu lidovému komisaři vojenství Frunzovi podařilo postavit v čelo obou organizací — jak „VNO.“, tak i „Vyšší vojenské redakční rady“ — jedny a týž vojenské pracovníky. Od té doby je agenda obou vlastně spojena a tím i jednotné vedení vědecké práce zajištěno. Rovněž i vydávání vojenského tisku bylo upraveno a usměrněno.

Přehled nynějšího periodického tisku.

Nejstarší a všestrannou vojenskou revui jest „Vojna i revolucija“.

Počala vycházeti r. 1921 pod názvem „Vojennaja nauka i revolucija“, později „Vojennaja mysl i revolucija“. V prvních svých číslech v r. 1921 vystupovala jakožto orgán štábu ostře proti VNO. a jejímu časopisu „Krasnaja armija“. V r. 1925, když byl urovnán poměr mezi VNO. a „Vyšší redakční radou“, přejmenována revue na „Vojna i revolucija“, kterýžto název má dodnes. Od té doby je vydávána státním nakladatelstvím jakožto orgán VNO. za redakce Vorošilovy (lidového komisaře vojenství a zároveň předsedy „Vojenské revoluční rady“), dále Unšlichta (zástupce předsedy „Vojenské revoluční rady“), Bubnova, Tuchačevského, Kaměněva, Ejdemana a Jakira. Jak v prvním sešitě Vir. uvádí zamřelý bývalý lidový komisař Frunze — má býti revue orgánem vojensko-vědecké práce a centrálním orgánem vojska i námořnictva, zároveň pak má být i obrazem činnosti VNO., pokud jde o celkovou přípravu obrany státu. Revue obsahuje tyto části: 1. část vojensko-politickou, 2. vojensko-hospodářskou, 3. taktiky a strategie, 4. vojenské historie, 5. vojenské přípravy, 6. vojenské administrace a organizace armády, 7. leteckou, 8. dělostřeleckou, 9. válečné chemie, 10. vojensko-technickou, 11. vojenského námořnictva, 12. vojenského zdravotnictva, 13. všeobecně vojenské přípravy SSSR., 14. cizí vojenství, 15. bibliografickou, v níž jsou uveřejňovány referáty, kritiky a recenze cizích vojenských publikací a časopisů a v níž jest plně vyčerpána domácí vojenská literatura a literatura, související s vojenstvím.

Revue vychází osmkrát ročně, každý výtisk v rozsahu as 200 stran. Cena jednotlivého výtisku 3 rubly, 50 kopějek.

Druhým periodickým časopisem dosti značné odborné úrovně je časopis „Vojna i technika“ (dříve „Těchnika i snabženie krasnoj armiji“), jež je rovněž orgánem VNO. Vychází jednou měsíčně v nakladatelství „Vojenského věstníku“ a tvoří vlastně 7 oddílů speciálních, a to:

1. dělostřelectvo a obrněná vojska, 2. ženie, 3. vojenská administrativa a hospodářství a mobilisace průmyslu, 4. válečná chemie, 5. letectvo, 6. mechanický transport a vojenské komunikace, 7. spojení.

Úkolem revue je sledovati a vědecky probíratí otázky vojenské techniky a rozšiřovati teoretické i praktické vojensko-technické a vojensko-ekonomické znalosti v armádě.

V redakčním výboru zasedá vedle Tuchačevského ještě 8 vojenských technických odborníků, většinou přednostů příslušných odborů vojenské revoluční rady. Spolupracovníků jest kolem 60 hlavně z řad vojenských techniků a inženýrů. Časopis má kolem 160 stran, cena 1 výtisku 1 rubl a 75 kopějek.

Vojensko-politickým orgánem je měsíčník „Sputnik politrabotnika“. Je orgánem „Politické správy v armádě“ (PUR.) a poskytuje materiál politickým vojenským pracovníkům v otázkách politické činnosti v armádě, podává přehledy z vnitřní a zahraniční politiky s hlediska vojenského, dále praktické metody a způsoby politické činnosti v armádě; kromě toho sleduje výchovnou a osvětovou činnost a materiální stránku armády. Časopis má kolem 200 stran.

„Vojennyj věstnik“ je vojensko-politický týdeník. Určen je pro potřebu velitelského sboru a obsahuje podrobně propracované otázky vojenské a politické činnosti armády, zejména pro dobu války. Má četné ilustrace, dia-

gramy a nákresy. Vychází za dozoru jak VNO, tak i PUR. Předplatné na 1 měsíc je 90 kopějek.

„Vojennyj zaruběžnik“ je věstníkem VNO, u vojenské akademie. Vychází jednou měsíčně. Obsahuje výňatky z prací cizích vojenských spisovatelů a sleduje organizaci a vojenské novosti cizích armád. Časopis je určen především pro žáky vojenských škol a velitelský sbor rudé armády.

„Věstnik vozdušnago flota“ je orgánem „Glavvozduchflota“ (Hlavní správa vojenského letectva). Vychází měsíčně a obsahuje asi 100 stran s četnými snímky, diagramy, schematy a nárysy. Obsahuje oddíly: vojenský, technický, plachtění, aerostaty, přehled letectva cizích států, letecká taktika a j. V redakčním výboru zasedá vedle náčelníka hlavní správy letectva Alsknise 7 odborníků leteckých. Cena výtisku 70 kopějek.

„Morskoi sbornik“ je vydáván hlavní správou vojenského námořnictva a jest určen výhradně pro velitelský námořní sbor. Časopis uveřejňuje práce z oboru vojenského i technického námořnictva, otázky taktiky loďstva společně s pozemní armádou, sleduje vývoj námořnictva za hranicemi. Je pokračováním časopisu stejného jména, který vycházel již za carské armády.

Nejrozšířenějším listem v armádě je časopis pro mužstvo „Krasnoarmejec“. Je orgánem politické správy a současně „Osoaviachim“ („Osoaviachim“ je vojensko-civilní společnost pro přípravu obrany SSSR, speciálně letectva a válečné chemie). „Krasnoarmejec“ vychází dvakrát měsíčně a obsahuje vojensko-poučné a vojensko-zábavné články a je určen jako populární tisk nejen pro vojsko, nýbrž i pro širší vrstvy civilního obyvatelstva, jemuž poskytuje osvětlení různých otázek vojenských a otázek, týkajících se obrany státu. Je tedy rázu silně propagačního a agitačního. Cena výtisku je 10 kopějek, většina výtisků však je poskytována zdarma.

Kromě uvedených časopisů centrálních vychází v provinciích spousta menších časopisů řízených oddíly VNO.

Štábní kapitán gšt. Karel Štěpánský:

Německé železnice a válka.

(Dokončení.)

III.

V třetí části se zmiňuje autor o personálu.

Před válkou měly německé dráhy 786.500 zaměstnanců (z toho připadá na státní dráhy 774.000, zbytek na soukromé dráhy); na 1 km trati připadá tedy 12.88 zaměstnance.

Po vyhlášení mobilisace nastoupilo v Německu asi 10% všech zaměstnanců železnic do voj. služby u vojenských železničních formací; po roce války nastoupilo do voj. služby celkem asi 25% zaměstnanců, z čehož asi $\frac{3}{4}$ byly zařaděny u železnic v obsazeném území. U železnic v zápolí zůstalo průměrně 14.3 zaměstnance na 1 km trati. V r. 1916 po okupaci Rumunska bylo třeba nového železničního personálu pro obsazené železnice, takže v r. 1918 nastoupilo do voj. služby celkem asi 38% předválečného počtu, t. j. asi 215.000, z nichž 142.000 bylo na frontě a 73.000 u polních drah.

Náhrada za zaměstnance, kteří nastoupili do voj. služby, zjednávala povoláním pensistů, žen, mladých mužů a zajatců. Žen bylo použito k pracím kancelářským, jako průvodčích, v dílnách a v telegrafní službě; bylo jich v r. 1915 asi 6%, v r. 1918 asi 16% celkového počtu zaměstnanců před válkou.

Po válce, koncem r. 1918, měly německé dráhy celkem 925.000 zaměstnanců (z toho připadalo na státní dráhy 913.000, zbytek na soukromé dráhy), a uvážíme-li, že se alsaskolotrinské a část poznaňských a slezských drah v to již nečítaly, měly o 17% více než před válkou; na 1 km trati připadalo 15.2 zaměstnance.

[Ve Francii měly dráhy 355.000 zaměstnanců, připadá tedy na 1 km trati

9 zaměstnanců. — Teprve po provedení transportů mobilizačních a nástupových nastoupilo asi 22% celkového počtu zaměstnanců do činné vojenské služby; v r. 1915 byla však asi $\frac{1}{2}$ jich opět osvobozena, takže zůstalo celkem v zápolí asi 7.7 zaměstnanců na 1 km trati, tedy méně než v Německu, ačkoli doprava na francouzských železnicích v zápolí byla asi o 10% větší než tážé v Německu.

Ti, kteří nastoupili do vojenské služby, byli nahrazováni podobně jako v Německu; žen bylo zaměstnáno asi 13% celkového počtu zaměstnanců před válkou.

Po válce měly francouzské dráhy celkem 391.000 zaměstnanců, počítaje v to již dráhy alsaskolotrinské, tedy o 11% více než před válkou; na 1 km trati připadalo 12.4 zaměstnance.]

Koncem r. 1915 rozmohla se prudká agitace socialistická mezi železničními zaměstnanci, hlavně mezi nově přijatými, kteří při přijetí již nemusili podepsati prohlášení, že nejsou a nebudou náležeti některé socialistické straně, jak tomu bylo dříve. Hrozila dokonce stávka. Musili proto všichni noví zaměstnanci podati prohlášení, že nebudou náležeti k rozvrtným politickým stranám. — Před válkou nebylo sice uznáváno „právo stávky“, Svaz železničářů se ho však zcela nezřekl; teprve když koncem r. 1925 přicházelo k nenáležitostem, zřekl se Svaz formálně tohoto práva v červenci 1916.

Průměrný roční plat dělníka-železničáře byl v r. 1913 — 1300 Mk, koncem r. 1915 — 1400 Mk, koncem r. 1917 — 2000 Mk a koncem r. 1919 — 5300 Mk. — Dále rozvádí autor v přehledných tabulkách osobní výdaje železnic podle zemí a přichází k závěru, že na 1 železničáře připadlo v Německu v r. 1913 — 1880 Mk a v r. 1919 již 7800 Mk, kdežto ve Francii v r. 1913 — 2360 fr a v r. 1919 pouze 5300 fr, a současně uvádí drahotní index životních potřeb, který, počítáme-li jej v r. 1913 číslicí 100, činil v r. 1919 v Berlíně 440 Mk a v Paříži 261 fr.

IV.

Ve čtvrté části probírá autor politiku finanční a tarify.

Zařizovací kapitál německých železnic činil v r. 1865 na 2.800 milionů Mk, z čehož více než 50% připadá na dráhy soukromé; v r. 1914 činil již 19.250 milionů Mk a z toho připadají jen asi 2% na dráhy soukromé. (Zařizovacím kapitálem nutno rozuměti: kupní cenu soukromých železnic a náklady na stavbu nových železnic, na rekonstrukce a na vozový park.)

Rozpočet na železnice je řádný (pravidelné příjmy a provozovací výdaje) a mimořádný (mimořádné příjmy a mimořádné výdaje na zlepšení trvalého rázu); novostavby, nenáleží do rozpočtu; jsou hrazeny z výnosu státních půjček.

Čistý výnos železnic se pohyboval před r. 1914 kolem 6%. Tehdy nebylo ještě záložních fondů, byly však v jednotlivých německých zemích zřízeny, aby měly být z čeho hrazeny mimořádné výdaje, které státní rozpočet železnic velmi zatěžovaly. — Pak se rozpisuje autor o finanční politice v Prusku. Systém tohoto státu považuje za nejněmečtější, protože se osvědčil a byl s to zvýšiti čistý zisk železnic, čímž byla umožněna nejen amortisace státních půjček, nýbrž kromě toho ještě příliv peněz do státní pokladny pro celkový státní rozpočet. Dále po jednáva obsažně o výsledcích správních roků 1914-1915 (t. j. od 1. IV. 1914 do 30. III. 1915), pak 1915-1916, 1916-1917-1918 a 1918-1919 co do intensity dopravy cestujících, vojska, zvířat, zboží a z toho vyplývajících pravidelných příjmů na straně jedné a výdajů osobních a provozovacích, dále výdajů mimořádných na straně druhé, a vypočítává čistý zisk a jak ho bylo použito.

Tarify pro cestující, zavazadla, zvířata a zboží byly sjednány před válkou mezi generální železniční konferencí a stálou tarifní komisí v dohodě s výborem použivatelů a s hospodářskou radou.

Tarify byly vyměřeny tak, aby byly z příjmu železnic hrazeny řádné výdaje, zúročení státních půjček a umořování zařizovacího kapitálu, z přebytků byly pak

tvořeny záložní fondy a bylo přispíváno i na celkový rozpočet státní; zase musily však být vyměřeny tak, aby nebránily rozvoji průmyslu, obchodu a zemědělství.

Na počátku války byly přiznány různé tarifní výhody zemědělským podnikům, surovinám a některým průmyslovým výrobkům. Od roku 1916 však tyto výhody pozvolna ustávají z obavy, aby rozpočet, při stále vzrůstajících výhodách, nekončil schodkem. — Bylo postupováno asi takto: nejprve bylo zvýšeno kolikovní nákladních listů, pak byly zrušeny různé tarifní výhody (pro zboží exportní a importní však zůstávají), tarify osobní byly nově propočítány s daňovou přírůbkou; v r. 1917 byly zrušeny snížené jízdní listky nedělní a výletní, zvýšeno jízdné u rychlíků až o 100%, omezení cestovních zavazadel na 50 kg a zvýšení zavazadelného o 100%, zvýšení vedlejších poplatků, zavedení dopravní daně pro cestující (10—100%) a zboží (7%), zvýšení tarifů kusového zboží; v r. 1918 byly zvýšeny tarify osobní i u osobních vlaků (o 20—30%) i tarify nákladní (o 25%), zvýšeno zavazadelné o nových 40%.

Toto zvyšování tarifu mělo dvojí účel: zvýšiti příjmy (jak výše uvedeno) a omeziti dopravu cestujících i zboží (jak bylo nastíněno v kapitole II, 4 o tísni v dopravě).

V.

V páté části pojednává autor o době poválečné a o reorganizaci železnic.

Hned po příměří usneslo se lidové národní shromáždění na zavedení osmi-hodinového pracovního dne a na zrušení úkolové práce v dílnách. Následek toho byl, že klesal pracovní výkon a že byl zvyšován jak počet personálu (koncem roku 1918 — 925.000, koncem roku 1919 — 1.122.000 železničářů, kdežto v roce 1918 připadlo na 1 km — 15,2, připadlo v roce 1920 na 1 km již 19,6 zaměstnance železničního), tak i jeho mezd. — Výdaje personální i materiální rostou, příjmy se tenčí přes zvyšování tarifů a tak deficit v rozpočtu, který v roce 1918 činil 1324 milionů Mk, stoupl v roce 1919 na 4366 milionů Mk.

Zestátnovacím zákonem z roku 1920 bylo určeno, aby stát získal všechny dosud soukromé železnice do 1. IV. 1921 a vytvořil z nich jediný celek; kupní cenu si stanovila každá země pro své soukromé dráhy. (V celku stálo to státní pokladnu přes 40 miliard Mk.)

Tisk ostře útočil na nevydělečnost železnic a koncem roku 1921 ozývaly se vážné hlasy, aby byly železnice opět odevzdány soukromému kapitálu. V listopadu 1921 bylo usneseno na kongresu velkopřemyslníků za předsednictví Stinnesa podati vládě návrh na převzetí železnic. Ale železničáři, jakož i socialistické strany byly proti tomu, protestovaly. A vláda? Neodmítá nabídku velkopřemyslníků, ale vyžaduje nápravu v organizaci a výdělečnosti železnic; konečně se prohlásila pro ponechání železnic ve správně státní. (Autor tu obšírně cituje stanovisko vlády, průmyslníků, socialistických stran a konečně i projekt vlády.)

Reorganizace železnic začala decentralisací správy provozu a udržování dráhy: bylo zřízeno 5 ředitelství říšských drah, která zůstávají podřízena říšskému ministerstvu dopravy. Taktéž zásada 8hodinového pracovního dne byla prolomena: ministr Groener zasadil se o provisorní úmluvu (vešla v platnost v srpnu 1922), kde se rozeznává doba činné práce a doba pouhé přítomnosti, a obě doby dohromady mohou dosáhnouti denně 12—15 hodin; v lednu 1924 byla pak oficiálně zavedena 9hodinová pracovní doba denní.

V listopadu 1923 byl uzákoněn projekt vlády a železnice prohlášený samostatným obchodním podnikem se samostatným rozpočtem, který ze svých příjmů bude hradit své výdaje; investiční výdaje budou hrazeny zvláštními železničními půjčkami.

Až do této doby tonuly státní rozpočty železnic v stoupajícím deficitu, který již v období 1919-1920 činil skoro 4 miliardy Mk, v roce 1923 však pro úplné zhroutení marky se pohyboval ve hvězdářských číslicích — v milionech trilionů.

Teprve zavedením rentové marky (15. XI. 1923) a přeměnou železnic na samostatný obchodní podnik (též 15. XI. 1923) byla vnesena rovnováha do rozpočtu, který již ve zbylém období 1923-1924, t. j. od 15. XI. 1923 do 30. III. 1924 končil čistým ziskem 250 milionů zlatých marek.

Dále pojednává autor obšírně o tarifní politice v Německu a ve Francii a dochází k závěru, že, ačkoli Francie zdražovala mnohem rychleji než Německo (protože až do 1. IV. 1918 zůstaly ve Francii osobní a nákladní tarify nezvýšeny, musilo být po válce zvyšováno rychlejším tempem než v Německu, kde se zdražovalo postupně již od roku 1916), přece však tarify byly stále ještě nižší ve Francii než v Německu.

Potom se rozpisuje autor o Dawesovu reparačním plánu. — 30. XI. 1923 rozhodla reparační komise o zřízení dvou mezinárodních výborů znalců, které měly zkoušeti zdroje a kapacitu placení Německa, a mezi těmito zdroji byly železnice na prvním místě. Prvnímu výboru předsedal gen. Dawes, který o věci podal zprávu v ten smysl, že by německé železnice úspornější správou a odstátním mohly vynášeti ještě více než dosud, a žádal pod titulem placení reparací vydání hypotekárních železničních obligací v celkové sumě 11 miliard zl. marek s výnosem 6% (z nichž 5% by bylo použito na platy reparační, 1% na umořování zařizovacího kapitálu železnic).

30. VIII. 1924 bylo skutečně též uzákoněno zřízení „Říšské společnosti železnic“ (Deutsche Reichsbahngesellschaft). — Správní rada, jejíž president byl Němec a 14 členů z 18 byli též Němci, má za úkol kontrolovati správu společnosti a rozhodovati ve všech důležitých otázkách co do sestavení a dodržení rozpočtu. Ředitelství (generální ředitel i ředitelové jsou Němci) řídí činnost společnosti pod kontrolou správní rady. Komisař je cizinec a povolán k tomu, aby chránil práva reparačních obligací; všechny zprávy a statistiky se mu předkládají. — Čistého zisku bude použito nejprve k splacení úroků a amortisaci obligací reparačních, pak k splacení úroků a amortisaci obligací jiných a výpůjček a konečně k zřízení záložního fondu k úhradě možného deficitu.

Výsledek reorganizace německých železnic podle Dawesova plánu byl překvapující a železnice mají ročně 100milionové přebytky. V prvním ročním období (1. IX. 1924 až 31. VIII. 1925) splatila společnost na reparacích 200 milionů zl. marek, v příštím ročním období pak 590 milionů a v následujícím 550 milionů zl. marek.

Z á v ě r.

V závěru shrnuje autor činnost německých železnic a přiznává, že splnily svůj těžký úkol jak co do požadavků vojenských, tak i hospodářských. Nic nebylo vládou opominuto, co by prospělo jejich výkonnosti, hlavně se stanoviska vojenského, a to jak pro případ obrany, tak i pro případ útoku, zamýšleného německým hlavním štábem.

Byly to železnice, jejich výkonnost a pohotovost, které nemálo přispěly k dlouhému trvání války. Jestliže ke konci povolily, nebyla tím vinna ani snad technická nevyspělost dráh nebo selhání personálu, nýbrž byly to účinky blokády, které nejvíce přispěly k desorganizaci železnic a tím i k ochabnutí armády a k jejímu konečnému zhroucení.

Železnice měly ve válce těžkou práci jak s hlediska finančního, tak i technického a hospodářského a ještě těžší po válce při provádění inflační politiky finanční. Ale i tu se železnice uhájily a velmi brzo přivedly své velké výdaje v rovnováhu s příjmy, třeba s těžkými obětmi, a staly se obchodním podnikem provozovaným finančně společností na státě nezávislou. Tím ovšem není řečeno, že by se byl stát vzdal svého vlivu na rozvoj a výkonnost železnic, v době nynější bude však jejich hlavním úkolem přispěti k hospodářskému a finančnímu ozdravení státu.

Velitelský systém rudé armády v sovětském Rusku.*)

Rudá armáda soudobého Ruska nemá důstojnického sboru podle evropských pojmů; její vedení je v rukou „velitelů rudé armády dělníků a sedláků“, z nichž žádný není označován jinde obvyklou služební hodností (rusky činem, šarží), nýbrž všichni jsou nazýváni „veliteli“ s připojením příslušné části nebo jednotky, již velí, tedy podle funkce (rusky dolžností), kterou zastávají.

Všech velitelských stupňů je 14 a tvoří 4 skupiny, jež odpovídají celkem čtyřem hlavním skupinám velitelského souboru v jiných armádách.

I. skupina. „Mladší“ velitelé (poddůstojníci):

1. stupeň velitel roje (asi náš svobodník) a velitel družstva (desátník),
2. stupeň pomocník velitele čety (četař) a starosta (rotný).

II. skupina. „Střední“ velitelé (nižší důstojníci).

3. stupeň velitel čety (poručík),
4. stupeň pomocník velitele roty (nadporučík),
5. stupeň velitel roty (kapitán),
6. stupeň pomocník velitele praporu (štábní kapitán).

III. skupina. „Starší“ velitelé (štábní důstojníci):

7. stupeň velitel praporu (major),
8. stupeň pomocník velitele pluku (podplukovník),
9. stupeň velitel pluku (plukovník).

IV. skupina. „Nejvyšší“ velitelé (generálové):

10. stupeň velitel brigády (brigádní generál),
11. stupeň velitel divise (divisní generál),
12. stupeň velitel sboru (armádní generál),
13. stupeň pomocník vrchního velitele vojenského okruhu (asi bývalý General der Infanterie nebo Cavalerie),
14. stupeň vrchní velitel vojenského okruhu (bývalý General-Oberst).

Při organisaci rudé armády před 10 lety ocitla se vláda sovětů před těžkým úkolem, jak jí opatřit vůdce, ježto v armádě skládající se skoro vesměs z továrních dělníků nebylo schopných vojenských velitelů a organisátorů. Proto z nouze nutila s počátku bývalé carské důstojníky, aby vstoupili do rudé armády, která jimi byla skutečně zorganizována a vycvičena poměrně v krátké době tak, že vítězně odolala kontrarevolučním a intervenčním armádám i sousedním státům.

Aby odstranila politické nebezpečí těchto carských důstojníků při jich nuceném zařazení do rudé armády, přidala sovětská vláda každému z nich ihned za komisara spolehlivého a energického komunistu, který nad ním politicky bděl a s ním nesl odpovědnost za služební výkony.

Zároveň však začala vláda sovětů tvořit svůj vlastní, politicky spolehlivý stav velitelský. Otevřela řadu vojenských škol, jejichž velitele vybírala již z vlastních, v komunistických řadách vycvičených vůdců. Aby nabyla co nejdříve vlastních velitelů, vzdělávala a cvičila vybrané komunisty s počátku v zkrácených, později v úplných kursech, jejichž absolventy nahrazovalo vrchní vedení rudé armády poněmáhle, ale stále větší měrou carské důstojníky, a to s velkou opatrností, poněvadž si bylo vědomo, že okamžité propuštění starých, zkuš-

*) Podle článku rytm. v. K. „Die Kommandeure der Roten Armee Sowjet-russlands“ v červnovém čísle letošního ročníku říšskoněmeckého časopisu „Militär-Wochenblatt“.

ných vojenských odborníků by bylo ve vývoji armády ne-li nebezpečím, tedy aspoň hrubou chybou. Z bývalých carských důstojníků byli ovšem odstraněni z velitelských míst nejdříve politicky podezřelí, takže lze mít za to, že ti nemnozí, kteří se v rudé armádě ještě udrželi, jsou s nynějším stavem spokojeni a že o jejich spolehlivosti je vláda sovětů přesvědčena.

Bolševici brzy poznali, jaké nevýhody plynou z toho, když velitel je nucen dělit se o výkonnou moc s komisarem; proto nyní usilují o obnovení jednotného komanda v osobě velitelově, je-li členem komunistické strany. Ježto počet těchto komunistických velitelů vzrůstá, doufají, že instituci komisarů budou moci co nejdříve zrušiti. Přes to však nemíní se vláda sovětů zříci politické podpory velitelů a přidává každému z nich „pomocníka“, který by ho podporoval v jeho politických povinnostech a v otázkách týkajících se politické výchovy podřízených.

Rudá armáda, jsouc třídní organizací, v níž směji sloužiti jen dělníci a sedláci, má sledovati stále revoluční cíle. Proto se žádá od velitelů všech stupňů politická věrnost; musejí býti především komunisticky vzdělanými pracovníky a přesvědčenými stoupenci sovětské vlády, aby měli plnou důvěru vojinů rudé armády a proletariátu celého světa. Pak teprve se přihlíží k jejich vojenským schopnostem a k odborným znalostem, jež — aspoň v teorii — mají býti dosti značné a požadavkům doby vyhovující.

Vzhledem k třídnímu charakteru rudé armády jsou velitelé vybíráni hlavně z kruhů proletářských. Tak podle úředních dat z r. 1927 bylo k doplnění velitelských míst pojmato: 53% sedláků, 20% dělníků a 27% drobných zřízenců, kdežto v carském důstojnickém sboru bylo 51% šlechticů, 41% z občanských vrstev (v tom 3% kněžských synů) a 8% statkářů.

Odborného vzdělání vojenského nabývají velitelé ve vojenských školách a je doplňujících kursech. „Střední“ stav velitelů, t. j. velitelů čet a rot, doplňuje se z osob, jež absolvovaly 3—4letou vojenskou normální školu. Těmito veliteli se však mohou státi také „mladší“ velitelé (roje — čtyry) a političtí pracovníci, kteří si získali zvláštní zásluhy a nabyli větších zkušeností, i bez docházky do vojenské normální školy, vykonají-li zvláštní zkoušky, po níž mají stejná práva jako absolventi normálních vojenských škol.

Pro velitele II., III. a IV. služební skupiny (t. j. důstojníci nižší, štábní a generálové) jsou stanoveny nejvyšší hranice věku v činné službě 40, 45 a 55 let, po jichž překročení jsou ještě povinni vojenskou službou do 50, 55 a 60 let. Jejich postup na vyšší místa se řídí nejkratší (2—3letou) a nejdelší (4—6letou) dovolenou služební dobou v jednom velitelském stupni ztrávenou. Před uplynutím minima služební doby, předepsaného pro ten onen stupeň velitelský, nemůže býti velitel normálně povýšen. Dosáhne-li velitel maxima služební doby pro ten stupeň stanoveného bez povýšení, je velitelského místa zbaven a dostane služební dovolenou až do dosažení nejvyššího fyzického stáří, určeného pro činnou službu v jeho skupině; v té době se ho používá obyčejně k výcviku miličních formací.

Pro povýšení se vyžaduje od velitele bezvadné konání služby a úspěšné absolvování příslušných opakovacích a doplňovacích učebních kursů, pak vysvědčení, v němž velitele popisuje nejbližší představený spolu s politickým pomocníkem (resp. komisarem). Toto vysvědčení zkouší vyšší komise a potvrzuje pak další vyšší velitel, pak je posouzený zapsán do jednoho ze dvou čekatelských seznamů, a to buď do seznamu pro normální povýšení, nebo při zvláště vnikajícím popisu do seznamu pro povýšení mimo pořadí. Z těchto seznamů se vybírají velitelé pro obsazení uvolněných velitelských míst.

K nabytí dokonalejšího vojenského vzdělání pro povýšení jsou zavedeny učební kursy trvající podle druhu zbraní až 1 rok, které poskytují velitelům potřebného teoretického i praktického dalšího vzdělání a přehledu o vojenských i technických novotách v cizích armádách. Vyššího odborného vzdělání mohou

velitelé nabytí také na vysokých vojenských školách v 3—5leté studijní době, z čehož jim pak plynou různé služební výhody.

Stupeň	Služební funkce	Služ. doba v letech		Hranice věku pro ustanovení	Hranice věku pro čín. službu	Povinen vojenskou službou do	Požadované vzdělání	Jmenování provádí	Jmenování potvrzuje		
		kratší nej-	nej- delší								
3	velitel čety	2	4	29	40	50	voj. norm. školy	velitel pluku	vrchní velitel		
4	pomocník velitele roty										
5	velitel roty	3	5	33							
6	pomocník velitele praporu										
7	velitel praporu	2	5	36	45	55	zdokonalova- vací kursy	velitel divise	nejvyšší vál. rada rudé armády		
8	pomocník velitele pluku	3	5	38							
9	velitel pluku	3	6	40			doplňovací kurs	velitel sboru			
10	velitel brigády	2	není stanovena	45				vrchní velitel			
11	velitel divise	4			55	60	zdokonalova- vací kursy pro nej- vyšší velitele				
12	velitel sboru						nejvyšší váleč. rada				
13	pomocník vrchního velitele										
14	vrchní velitel										

Vojenské vysoké školy jsou:

1. vojenská akademie rudé armády dělníků a sedláků — pro důstojníky generálního štábu a vyšší velitele;
2. vojenská technická akademie — pro odborné vzdělání velitelů dělostřeleckých, technických a chemických částí;
3. vojenská letecká akademie — pro letce a strojní inženýry;
4. vojenské elektrotechnické oddělení při elektrotechnické ústavě v Petrohradě;
5. oddělení pro vojenskou dopravní službu při petrohradské technické dopravní vysoké škole;
6. vojenské hospodářské oddělení při vysoké škole národohospodářské;
7. vojenská politická vysoká škola.

Přes to, že se vyššímu odbornému vzdělání velitelů rudé armády věnuje velká péče, není toto vzdělání ve skutečnosti dosud valné, poněvadž velitelé, pocházející skoro vesměs z proletářských kruhů, mají malé všeobecné vzdělání, k jehož doplnění nestačí 3—4leté vojenské normální školy, třebaže mají dobré učitele, většinou ještě ze starých carských důstojníků.

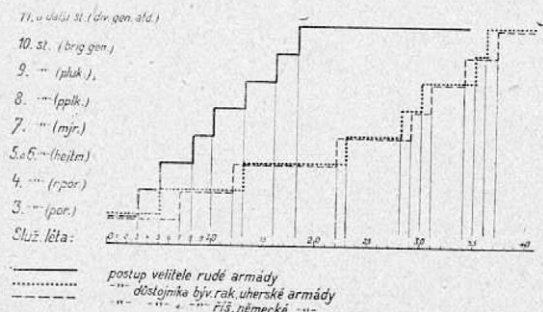
Srovnáme-li rychlost služebního postupu velitele rudé armády s postupem důstojníků jiných států, tvoří jistě světový rekord, nehledíme-li ovšem k výjimečnému postupu jednotlivých důstojníků revolučních armád, nýbrž přihlížíme-li k postupu předpisy normovanému. Kdo se na př. ve 20 letech dostal do 3. stupně, může být již v 38 letech velitelem divise, velitelem pluku pak v 33 letech; ve skutečnosti však prý ani polovice velitelů pluků rudé armády nepřekročila — patrně v r. 1927 — ještě 30. rok věku.

Posudek o schopnosti velitelského sboru rudé armády se nedá ještě výstižně podati. Jsou ještě patrné velké nedostatky a nedokonalosti, jež třeba vysvětliti původem velitelů a jejich nezkušeným mládím. Vláda sovětů je si jich vědoma a hledí jim pomoci různými prostředky, jejichž výsledky se objeví teprve

Tab. II.

Postup velitelů rudé armády

porovnán s postupem důstojníků býv. rak. uh. a říš. něm. armády.

v několika letech. Tolik je jisto, že velká část velitelů dnešní rudé armády nestojí na výši svého vojenského úkolu a doby a za daných poměrů ani nemůže být do té míry vyspělá. Rovněž posudek o jejich politické věrnosti nemůže být spolehlivý. Přes nejdůkladnější komunisticky politické zpracování je prý mnoho velitelů rudé armády proniknuto vlasteneckým duchem tak, že by ve vážné chvíli osudu dali přednost vlasti před komunismem.

Štábní kapitán intend. Josef Růžička:

„Výživa“, výstava pro zdravou a účelnou výživu v Berlíně 1928.

5. května t. r. byla otevřena ve výstavních palácích v Berlíně výstava „Výživa“, kterou uspořádaly Výstavní, veletržní a cizinecké úřady města Berlína a Německé hygienické museum v Drážďanech.

Tato výstava byla jen článkem v řetězu odborných výstav, které Němci letos uspořádali a které hodlají každoročně pořádati vždy v letních měsících, aby zvýšili příliv cizinců do Německa a aby ukázali svou poválečnou kulturní a hospodářskou vyspělost.

Svůj vznik vzala výstava válkou světovou.

Podobně jako Američané, tak i Němci jeví obzvláštní snahu odstraniti nebo zameziti každé nebezpečí, které by ohrožovalo život, majetek aneb jiné hodnoty obyvatel. Vzniklo-li však již určité nebezpečí se svými následky, nenechají je Němci jen tak nepovšimnuto, nýbrž hledí z něho těžiti vědeckým badáním tak, aby učiněnými opatřeními bylo nebezpečí pro budoucnost buď zamezeno nebo zmenšeno.

Výživovací krise německého národa za světové války a po ní způsobila nedostatečnou výživou značné škody na zdraví obyvatelstva.

Vědecká badání jejich příčin přinesla velmi cenné poznatky, které jsou podkladem dalších studií, jak čeliti nebezpečí, které je způsobeno nedostatečnou výživou. Nejen nedostatečná, ale i nesprávná a jednostranná výživa, je právě tak nebezpečná organismu lidskému jako hlad, který ohrožuje zdraví a tím i výkonnost člověka.

V Německu byl všeobecně pocíťován nedostatek srozumitelného znázornění celé vyživovací vědy, jakož i souhrnného sestavení výsledků vědeckého badání v tomto oboru pro poučení celého národa o správné a hospodárné výživě.

A právě výstava „Výživa“ pojednala způsobem jedinečným o tomto ohromném poli vědy vyživovací, a to důkladně, souborně výstižně, při tom však populárně tak, že z ní mají užitek i nejširší vrstvy obyvatelstva.

Na této výstavě bylo viděti snahu a péči o zajištění výživy obyvatelstva, neboť řádná výživa v míru a obzvláště pak za války je životní otázkou každého státu. Proto je vyřešení této otázky nezbytně nutným předpokladem pro hospodářský, politický a hygienický vzrůst státu.

Dalším úkolem výstavy bylo znázorniti německému lidu, v kterých potravinách je země soběstačná, neboť poznání nedostatků soběstačnosti v určitých produktech zemědělských a v jiných potravinách má dalekosáhlý význam nejen pro státníka a politika, národohospodáře a vědce, zemědělce, živnostníka a obchodníka, ale obzvláště pro každého občana státu bez rozdílu povolání, neboť on může správně volenou konsumcí značně přispěti k zvýšení soběstačnosti v tom onom produktu.

A právě soběstačnost ve výživě národa za války rozhoduje vedle zbraní o výsledku války. Výstava pak měla ukázati celému německému národu, jak připravovati již v míru cesty, které by měly zajistiti obyvatelstvu řádnou a dostatečnou výživu z vlastní produkce tehdy, je-li národ v nebezpečí a země odříznuta od dovozu.

Proto byla též poskytnuta pořadatelům všestranná morální pomoc a hmotná podpora, jak různými říšskými ministerstvy, říšským zdravotním úřadem a zdravotním úřadem města Berlína, tak i kruhy vědeckými, které byly zastoupeny ve výstavních výborech učenici, požívajícími v svých oborech věhlasu světového.

Výstava byla umístěna na výstavišti v Berlíně-Witzleben, a to ve 4 výstavních palácích a na překlenuté ploše 45.000 m², a částečně též na volném prostranství mezi těmito paláci.

Přehledné rozdělení výstavy bylo toto:

Palác I.: Vědecké badání na poli výživy.

Palác II.: Technické a průmyslové oddělení.

Palác III.: Praktická výživa.

Palác IV.: Výživa říšského vojska a námořnictva.

Na volném prostranství u berlínské nové vysílací věže radia byla umístěna různá zařízení zemědělská, dále část vojenské polní pekárny a převozných kuchyní.

O rozsahu celé výstavy učiníme si představu, připomenuli-li, že by k zběžnému jejímu prohlédnutí potřeboval návštěvník několika dní a k podrobnému a vážnému prostudování celé výstavy ovšem doby ještě delší.

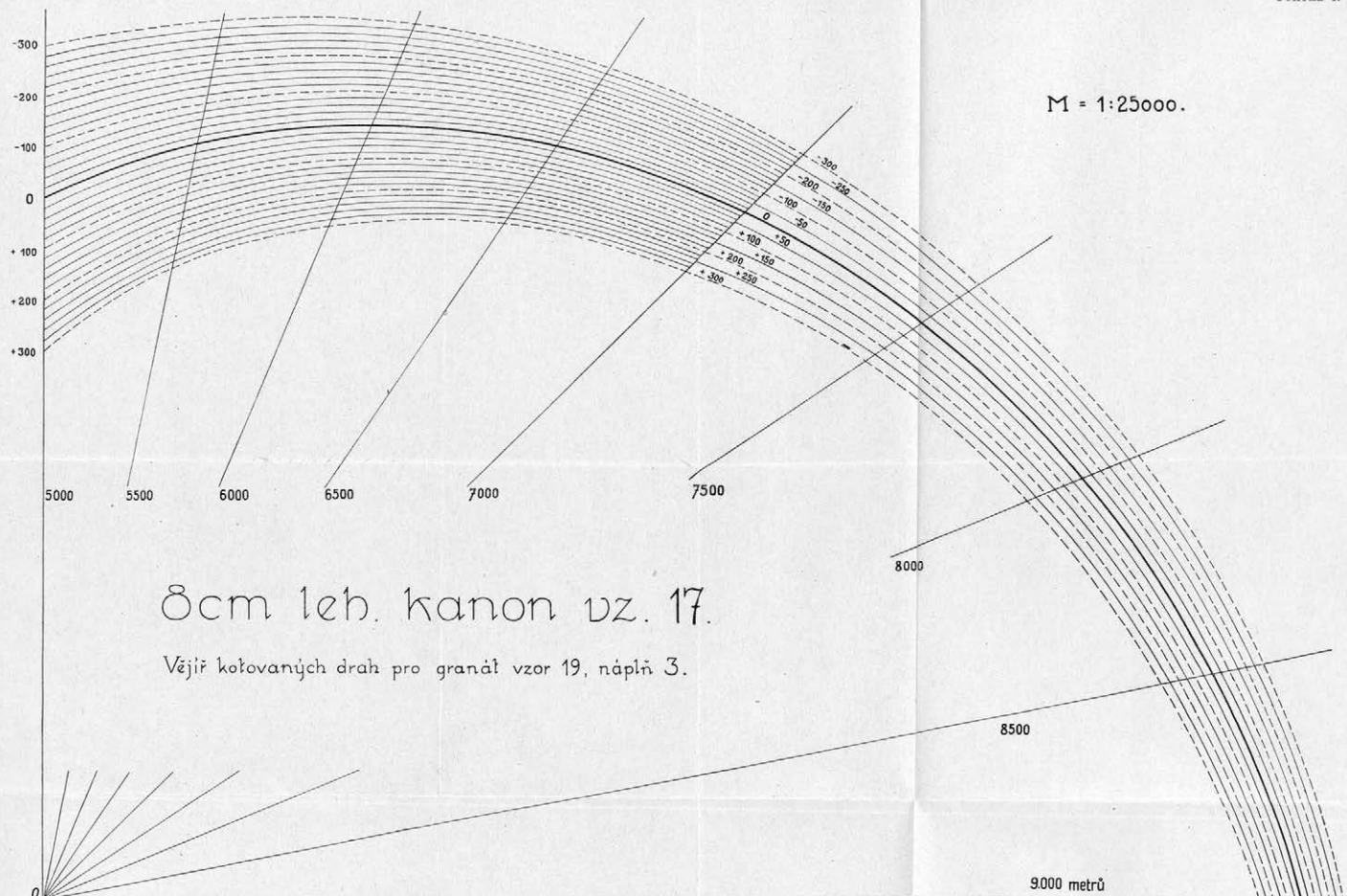
Zajímá jsem se především o expozici říšské obrany, o které se zmíním podrobně, kdežto o ostatních expozicích jednotlivých oddělení podávám zprávu stručnou, neboť látkou náleží tyto expozice převážně do oboru vědy lékařské.

Palác I.

Jak jsem již uvedl, byl tento palác určen pro expozice vědeckého badání na poli výživy. Byly tu převážně expozice hygienického musea v Drážďanech. V expozici „Člověk a jeho výživa“ byly vystaveny jedinečné sbírky preparátů lidského těla, které jsou podmínkou řádné výměny látek a trávení. Hygieně výživy bylo pak věnováno zvláštní oddělení, ve kterém byly sneseny výsledky vědeckých prací a praktických zkušeností z oboru t. zv. chybné výživy, kde byly obrazy a modely demonstrovány vlivy konzumce různého množství potravin a jejich jakosti na výživu člověka.

Rozumí se samo sebou, že hygieně chrupu jakožto významného faktoru pro řádné zažití jídla byla věnována zvláštní bohatá expozice.

V dalších odděleních tohoto výstavního paláce byly rozsáhlé expozice z oboru kolloidní chemie, obzvláště pak pokud se týkaly jejího významu pro život a výživu, neboť hlavní potrava člověka chléb, maso, mléko a vejce je složena z kolloidních látek, buď z tekutých anebo tuhých kolloidních roztoků.

Též jakost potravin závisí mnoho na kolloidním stavu jejich součástí. Tak na př. je velký rozdíl mezi kolloidním stavem bílkovin masa čerstvého a masa starého. Je tedy samozřejmě, že i stravitelnost látek potravinných má úzkou souvislost s těmito kolloidně chemickými procesy. Různé preparáty, vyobrazení a diagramy podávaly jasný obraz o výsledcích na tomto novém poli vědeckého badání.

Obzvláštní péče byla věnována expositivům z oboru fyziologie práce, neboť sociální a národohospodářské ohledy vyžadují, aby tělo lidské bylo vyživováno hospodárně a účelně a aby ono množství energie, které bylo v potravinách přijato, bylo též spotřebováno beze ztrát.

Fyziologie práce řeší všechny tyto otázky.

Badání v tomto oboru vědy jde třemi směry, a to:

1. vyšetřuje racionalisaci práce,
2. provádí výzkumy o vlivu únavy na organismus člověka a
3. zjišťuje schopnost k práci, t. j. snaží se odhalit rozdíly mezi člověkem a postaviti pravého muže na pravé místo.

Množství figur předvádělo prakticky účinky různých druhů práce na tělo lidské.

Velkou část tohoto výstavního paláce zaujímal oddělení „Vznik potravin“. Byla to vlastně vědecká expozice zemědělská, na které bylo poukazováno na význam zemědělství pro výživu německého lidu a na povinnost každého občana přispěti k zvýšení produkce zemědělské, která je považována za jediný prostředek k odvrácení nebezpečí hladu ve chvíli, kdy národ bude v nouzi. Zemědělská expozice výstavy měla ukázati názorně širokým vrstvám německého lidu, do jaké míry je Německo s to zajistiti výživu obyvatelstva z vlastní produkce zemědělské, které potraviny nutno dovážeti a jak by mohla býti produkce zemědělská zvýšena.

Další speciální oddělení tohoto paláce pojednávají o nejdůležitějších součástkách lidské potravy, o pitné vodě, o její jakosti a jejím čištění, o mouce, obilí, chlebě a bramborech, o zelenině, cukru, tuku a mase, o kávě, čaji a lihu. Podle zkušeností ze světové války věnují Němci otázce soběstačnosti co do chlebovin obzvláštní péči a jak nás již od Němců ani nemůže překvapiti, byl zřízen v Německu pro vědecké studium těchto otázek speciální ústav (Staatsinstitut für Bäckerei, Berlin N. 65), jehož úkolem mimo jiné je propagovati konsumci čistého chleba žitného, a tím nepřimo i rozšíření osevní plochy žita, což ovšem by zase mělo za následek zmenšení dovozu pšenice, tedy velký význam národohospodářský.

Hnutí pro konsumci čistého chleba žitného nabylo v Německu v poslední době nebývalého rozmachu. Všechny říšské a státní úřady doporučily před několika měsíci obyvatelstvu, aby kupovalo výhradně žitný chléb. Nesčetné velké barevné plakáty, představující hlavu zdravím kypícího jinocha, s nadpisem „Schwarzes Brot macht Wangen rot“, jsou vyvěšeny po berlinských ulicích, na nádražích a ve veřejných místnostech, propagující tak konsumci černého chleba žitného. Heslo „Jezte žitný chléb“ stalo se stálou připomínkou, že pravidelné požívání žitného chleba patří k základním podmínkám řádné výživy, neboť žitný chléb pracuje v těle lidském jinak než chléb pšeničný, zatěžuje více orgány pro výměnu látek a udržuje je stále v činnosti a práci. Černý chléb žitný doporučují proto lékaři tam, kde požíváním pšeničného chleba nastalo oslabení orgánů zažívacích.

Propagace požívání černého chleba žitného měla velký úspěch, takže se jeho konsumce stala skoro všeobecnou. Tento výsledek má nejen velký význam pro zdraví lidu, ale též národohospodářský.

V těchto palácích byly soustředěny expozice průmyslových a technických podniků, různých strojů a jiných přístrojů na výrobu nejrozmanitějších druhů lidské potravy.

Proti tichu v paláci I. naplňuje tam rušný život a čilá práce výstavní prostor.

Kdežto v paláci I. mohl návštěvník studovati vědecký podklad celé nauky o výživě, podává palác II. ukázkami velice vyvinutého průmyslu potravinářského návštěvníku přehled, jak možno použitím všech novodobých pomůcek zhodnotiti výsledky vědeckých prací pro praktický život.

V tomto paláci můžeme spatřiti úplný moderní mlýn v chodu, jakož i moderní pekařské a cukrářské pece při práci. Výroba cukru, margarinu a olejů je znázorněna četnými modely. Všeobecnou pozornost a opravdový údiv všech návštěvníků budila automatická velkopec fy Werner a Pfleiderer — Cannstadt — Stuttgart s denní výkonností 20.000 chlebů po 1·5 kg, t. j. 40.000 dávek po 700 g.

Na výstavě byla jedna tato mamutí pec v činnosti a její výkonnost, zařízení, jakož i minimální počet dělnictva při celém výrobním procesu od násypu mouky do prosévacích strojů až do samočinného zabalení hotového a vychladlého chleba do papírového sáčku návštěvníka přímo ohromily. Chléb byl vyráběn pro největší továrnu na chléb v Berlíně, fu „Wittler“. Celý postup výroby a pečení u této tovární peci byl asi tento:

Železniční vagon s moukou je připraven k automatickým výtahům, které dopravují pytle s moukou do místnosti, kde jsou rozvázány a obsah nasypán do strojů prosévacích a mísicích; prázdné pytle pak vyčistí samočinně speciální stroj na vyklepání prázdných pytlů. Mouka dobře promíšená a prosetá přichází pak transportérem do 2 velkých kúzelovitých sít, odkud padá přes automatickou váhu do zvláštních vozíků v podobě kotlů.

V těchto vozících se mouka smísí s příslušným množstvím vody a soli, pak se stroji smíchá, propracuje, prohněte a nechá kynouti. Samočinná váha na mouku odváží vždy přesně jednu náplň mouky pro jeden vůz těsta a zvláštní přístroj odváží též potřebné množství vody tak, že pro obsluhu všech mísicích strojů je potřeba jen jednoho dělníka.

Po vykynutí přisune se vozík s těstem k elevátoru, který jej pak vynese a obsah samočinně překloupí do nádrže, odkud pak těsto spadá proudem, jehož síla dá se regulovati, do přístroje, který krájí z něho kusy těsta v určité váze. Ty jdou pak transportérem do přístroje, kde jsou samočinně formovány v podlouhlé bochníky chleba, podobné našemu chlebu vojenskému. Vyvalené bochníčky chleba v těstě jdou opět transportérem do velkých skříní, kde při volném pohybu pásů, na kterých jsou uloženy, těsto uzraje. Dobu zrání těsta možno regulovati rychlostí obíhajících pásů. Po dozrání těsta přicházejí dobře vykynuté bochníky k česnu vlastní peci. Tato pec jest plynová, se samočinným elektrickým zapalováním plynových plamenů. Je asi 30 m dlouhá, 4 m vysoká a 5 m široká. Po celé šířce a délce peci jsou tisíce plynových hořáků, nad kterými se pohybují široké kovové pásy, které jsou vlastní pečicí plochou. Neustálý pomalý pohyb pásů nutí dělníka u česna, aby vkládal na ně bochníky chleba v těstě, které, když prošly na páse délkou peci v době 40—50 minut, jsou upečeny.

Z peci přijde hotový chléb po pohyblivých pásech do chladicích skříní, kterými proběhne v době asi 5 hodin, ochladí se, a jde dále na pásech do stroje, který zabalí samočinně každý bochník do papírového sáčku.

Sáčky s chlebem přicházejí pak po pásech na stoly, kde jsou plněny do dřevěných klecí, které pak běží po pohyblivém pásu k automobilům, kterými jsou rozvázeny ke konsumentům.

Svým výkonem ohromila tato pec každého návštěvníka, a to tím více, když

při celé výrobě, počínaje vykládáním pytlů mouky z vagonů až k naložení hotového chleba pro konsum, bylo zaměstnáno jen 10 dělníků.

Cena této mamutí pece (2,5 mil. ř. m. = asi 20 mil. Kč) je přiměřená jejímu výkonu.

Palác IV.

Exposice říšské obrany na výstavě „Výživa“.

V exposici, pojednávající o hromadném stravování velkých mas lidí, zaujímá exposice říšské obrany a námořnictva vlastní oddělení. Návštěvník sezná v tomto vojenském oddělení celý problém zásobování říšské obrany, neboť uží v obrazech, modelech, tisku a skutečném výstroji celý historický vývoj zásobování armády proviantem od primitivních počátků až do nejmodernějšího polního proviantního výstroje armády současné doby.

Tak na př. bylo možno shlédnouti na této exposici říšské obrany originál nejmodernějšího typu převozná kuchyně, jakož i poslední typ polní peci s automatickým strojem hnětacím, dále nesčetné velice krásné a do nejmenších podrobností přímo umělecky zpracované modely polních jatek, různých dopravních prostředků (těžké, lehké a malé kuchyňské vozy), speciální výstroj sounarů, stroje na přípravu pitné vody, jakož i celý proviantní výstroj muže.

V obrazech, schematech, diagramech, tabulkách a tisku bylo podáno vysvětlení o činnosti a správě kuchyní v posádkách, o spolurozhodování vojínů při přípravě stravy, o povinnostech proviantních orgánů, kuchyňských komisí, důvěrníků, o rozvoji kuchyňské techniky a o technice výroby chleba.

Vojenské oddělení bylo rozděleno: na část všeobecnou a speciální.

Všeobecná část výstavy pojednávala o organizaci a o orgánech proviantní služby v armádě, o výbavě útvarů proviantem, dopravními prostředky a proviantními kolonami, jakož i o výměře a složení jednotlivých druhů dávek. Speciální část pojednávala:

1. o zásobování vojska proviantem v posádce a
2. o zajištění a provádění zásobování proviantem mimo posádku (na pochodech, při cvičeních, v táborech a p.).

V oddělení uvedeném za 1. bylo možno shlédnouti mimo množství obrazů, tabulek, modelů a nákrešů též originál moderní, kasárenské vojenské kuchyně se zařízením na automatickou přípravu teplé vody, která byla zhotovena největší německou továrnou na kuchyňská zařízení, firmou Senking, Hildesheim.

Tato kuchyně měla 3 volné kotly:

1. kotel na kávu, obsah 200 l (železný, pocínovaný),
2. kotel na maso (má 2 stěny, obsah 200 l),
3. kotel na zeleninu (obsah 300 l).

Malá domácí plynová pec na pečení chleba doplňovala různými potřebami tuto moderní vojenskou kuchyni.

Pokud se týká vojenského chleba, je vyráběn v bochnících po 2 dávkách po 750 g. Chléb v německé armádě není pečen jednotně z určitého druhu mouky, vymleté na stanovené procento, nýbrž je vyráběn z mouky s různou vymílací sází podle jednotlivých krajů, a to tak, aby vyhovoval zvyklosti mužstva. Proto možno pozorovati na výstavě, že se jednotlivé chleby různých vojenských okruhů různí značně jak barvou, tak i tvarem.

Tento zjev, u nás neobvyklý, je výslednicí v historickém vývoji zaopatřování armády chlebem. Jak známo, bylo nuceno obyvatelstvo až do války sedmi-leté opatřovati chléb vojsku samo. Rozdělení tohoto břemene na obyvatelstvo určovala zvláštní komise, odkud též pojmenování „komisní chléb“. Původně byl dodáván vojsku chléb z žitné mouky, a to stoprocentní. Teprve v polovici 19. století byl vyráběn chléb z 95% žitné mouky, po válce franc.-německé od r. 1872 z mouky 85% a od r. 1895 z mouky 82%.

Za války světové dostal vojnín německé armády chléb z žitné mouky 85%, které bylo přidáno 10% bramborů.

Teprve od roku 1925 je vyráběn vojenský chléb z žitné mouky různé výmílací sazby buď 70%, 82%, aneb třebaš též z mouky smíšené, skládající se ze 60 dílů mouky vymleté na 82% a ze 40 dílů mouky vymleté na 70%.

Mísící poměry jednotlivých druhů mouky nejsou ve všech vojenských okruzích stejné, proto je též v různých posádkách chléb různé jakosti.

(Příště pokračování.)

Plukovník Josef Matoušek, velitel p. pl. 5 „T. G. Masaryka“:

O nás — pro nás.

„U osmé roty byl jsem přítomen výkladu o obci a obecním zřízení. Pozoroval jsem, že vojíní — vesměs Češi — abstrakt učitelových nechápali, jeho výkladu naslouchali tupě.“

Takto se vyjadřuje o instruktorské schopnosti důstojníka bývalý generální inspektor dr. J. S. Machar v svých memoírech „Pět roků v kasárnách“ a dále na jiném místě praví: „Učitel nedovede upoutat pozornost vojinů živými otázkami, plastickým výkladem, prostým vyprávěním.“

Jistě mnoho důstojníků a vedoucích činitelů v ministerstvu národní obrany čtlo toto dílo, v němž autor podává fakta tak, jak je viděl a jak je zažil. Tu se jistě mnohý z čtenářů zamyslel nad větami, které jsem shora uvedl. A jaký byl výsledek přemýšlení? Úvaha, co je toho příčinou a jak tomuto nedostatku čeliti.

Machar v obou případech užil slova učitel a jistě odůvodněně. Proč neužil výrazu velitel?

V dávných dobách stačilo pro vedení války sebrati a vyzbrojiti vojska, postavit mu v čelo velitele srdnaté, udatné, odvážné, a různé, kteří dovedli svou jednotku držeti pohromadě, a nastal-li boj, vrhli se do boje v čele své jednotky, strhující ji svým vlastním příkladem. Ale i tehdy mnozí z velitelů před bojem k svým jednotkám promluvili, aby je nadchli a poučili, takže i v bývalém veliteli, třebaš mnohdy i negramotném, vidíme již jakýsi zárodek učitele. A při dnešním vedení války, boje, kdy veškeré technické vymoženosti slouží vojsku, kdy svedení bitvy předchází do podrobnosti vypracovaný plán, v němž generálem počínaje až do posledního harcovníka má každý přesně vymezený úkol, mění se pojem velitele čím dále tím více v pojem instruktora neboli učitele.

Vidíme, že se bývalý velitel skládá nyní ze dvou složek, a to z velitele a instruktora neboli učitele, které nelze od sebe oddělit; jednu bez druhé si nelze mysliti, neboť žádný z vůdců, ať důstojník anebo poddůstojník, kdyby postrádal jedné z těchto složek, nesplnil by úkol naň vložený. Rozřízněte siamská dvojčata a obě rázem zahynou.

Vysvětlíme si blíže, co rozuměti pojmy velitel a instruktor neboli učitel (dále budu užívati slova učitel, poněvadž je to předně slovo naše a pak je výstižnější). Kdy je představený nějaké jednotky jen jejím velitelem? Jedině v boji. Tu jak velitel, tak i jeho jednotka uplatňuje všechny nabyté vědomosti, soustředí všechnu mysl, veškeru fysickou i morální sílu k jednomu cíli — porážiti nepřítel. Stalo-li se tak, ustupuje již zase u představeného velitelská složka do pozadí a on zase připravuje sebe a svou jednotku k dalšímu boji, využívaje zkušenosti z boje právě svedeného nebo pokynů a nařízení svých vyšších velitelů, neboli představený stává se po boji ihned zase své jednotce učitelem.

Mír je příprava k válce a příprava tato záleží ve školení jak jednotlivců, tak i jednotek, takže převážnou dobu své služby jak v míru, tak i ve válce je každý představený své jednotce učitelem.

A v tom je právě kámen úrazu, že my, zapomínajíce na to, že máme býti

svým jednotkám učitel, vychováváme na všech stupních jen velitele nebo převážnou většinou velitele a zapomínáme vycvičiti si učitele. Učitel se rodí jen málo lidí, učitel se musí právě jako jiný odborník vychovat, vycvičit. A děje se tak u těch, kteří mají vychovati a vycvičiti naši armádu? V své kritice praví autor „Pěti roků v kasárnách“, že pozoroval vyučování při osvětě a při výkladu o obci a obecním zřízení; jsem však přesvědčen, že by byl shledal totéž, kdyby byl býval přítomen vyučování o pušce a kulometu neb o jednotlivých článcích Služebního řádu, nebo při taktickém výcviku jednotlivce neb jednotky. Staří Římané měli sice přísloví: „Rem tene, verba sequentur“, „ovládáš-li věc, dovedeš ji také podat“, víme však, že mnohdy i velcí učenci nebývají nejlepšími učiteli a řečníky.

Ve škole záliba, lhostejnost, ba dokonce i antipatie k nějakému předmětu, k nějaké nauce řídí se většinou tím, jak dovede učitel žáky pro svůj předmět nadchnouti, jak je dovede svým výkladem upoutati. Velký rozdíl je mezi přednáškou univerzitního profesora a vyučováním učitele obecné školy, poněvadž onen podává svým zralým posluchačům jen návod, jen prameny a student se podle toho musí sám učit, kdežto učitel obecné školy dostane materiál nikým nezpracovaný, v němž musí nejprve vzbuditi pro učení zájem a pak musí jednotlivým předmětům nejen učit, nýbrž jim skutečně i naučit. Mezi přednáškou a učením je velký rozdíl. Přednášející mluví a posluchači jsou pasivní, kdežto při vyučování je učitel orgánem vedoucím a řídícím a žáci musí myslet a mluvit.

Než se však stane učitel učitelem, musí poznati materiál, s nímž bude pracovati. Jako dobrý obuvník musí se dobře vyznati v různých druzích kůže, tak i učitel musí poznati duši dítěte, s nímž bude pracovati, musí se naučiti, jak na tu duši působiti, a dále musí seznati všechny způsoby nebo metody, které mu ukáží cestu, jak nejsnáze a co nejrychleji vštípití svým svěřencům látku, kterou mají v určené době seznati.

Je nějaký rozdíl mezi učitelem obecné školy a důstojníkem? Jen takový, že onen má žáky od 6 do 14 let, kdežto tento od 20 let výše. Na jednom i na druhém se žádá, aby v určité době naučil své svěřence určité látce, onen, aby je připravil pro život, tento k obraně státu.

Jenže je rozdíl v tom, že učitele obecné školy na jeho povolání, na jeho úřad připravili, kdežto důstojníka nikoliv.

Měl jsem mnohokrát příležitost býti při vyřadovacích zkouškách ve škole pro aktivní důstojníky i ve škole pro výchovu záložních důstojníků i poddůstojníků, jakož i neschetněkrát jsem byl přítomen vyučování neb instruování mužstva jak důstojníky, tak i rotmistry a poddůstojníky a vždy jsem viděl, že jen nepatrné procento těch, kteří mají býti učiteli svěřeného mužstva, je pro svůj úkol připraveno, a to jedině z toho důvodu, že je nikdo nenaučil, jak mají vyučovati.

V bývalé rakousko-uherské armádě, třebaže se našlo velmi málo učitelů mezi důstojníky a poddůstojníky, nebil tento nedostatek tak do očí, poněvadž výcvik trval jednak tři léta, jednak byl značně jednodušší proti výcviku a požadavkům v armádě poválečné; proto i když při výcviku nebylo použito správné vyučovací metody, voják jen poněkud chápavější za tu dlouhou dobu se všemu naučil, i když slyšel, že „visirlinie“ je „visirlinie“, a kdo tomu nevěří, že bude zavřen.

Dnes však jsou poměry značně ztiženy tím, že skoro každý harcovník u pěchoty je specialista a kromě toho musí znát veškeru službu i těch druhých specialistů v družstvu; přibýlo velké množství bojových prostředků a na druhé straně z těch 14 nebo 18 měsíců presenční služby po odečtení svátků, dlouhé dovolené, dozorců a strážní služby, vzdálenosti cvičišť a mnohých jiných ztracených dní zbude sotva dostačující minimum na školení vojáků v tak obsáhlé látce. A když i to minimum promrháme tím, že nevíme, za jaký konec vzít

to školení, musí být výcvik buď povrchní nebo neúplný, nehledě k tomu, že při tak neodborném vyučování je, jak praví ve vzpomínutém díle mistr Machar: „Poušť, zhoubná, duchamorná poušť“.

Jedni hledí bezmyšlenkovitě před sebe, druzí myslí na vše možné, jen ne na to, co se vykládá, třetí duševně úplně spí. Mnohdy takové vyučování je ubíjení ducha těch mladých lidí. Kde je správný učitel, jaká živost, jaká radost sálá z očí vojinů, kolik zájmu, jak překvapující správné odpovědi.

Kde nalézt nápravu? Ta je snadná. Chci-li mít učitele, musím si ho vychovat. Nedělejme nápravu u těch starších, ale začneme s těmi nejmladšími. Je pravda, že každý voják má mít v kapse maršálskou hůl, ale musí při tom uvážit, že než se ta hůl holi stala, nejprve v zemi vzklíčilo semínko, z něhož vyrázila bylinka a až zmohutněla v strom, teprve z tohoto stromu byla uříznuta hůl.

Voják se nemá vychovávat ihned na generála, třeba se jím může stát; nejprve má být připraven, a to důkladně připraven, pro to místo, které bude zastávat.

Tedy v poddůstojnické škole si musíme školiti účastníky na dobré vojáky a připravit je pro učitele jednotlivých vojáků a pro velení malým hloučkům, t. j. roji, ve škole pro výchovu záložních důstojníků vychováváme si předně dobré vojáky a poddůstojníky, t. j. velitele skupin harcovníků, rojů a družstev, a připravíme je pro úkol velitele čety, poněvadž tu četě záložnímu důstojníku pro případ války musí vychovati a vycvičiti důstojníci aktivní. Není však třeba, ba je škodlivé, poněvadž je to v dané krátké době nemožné, vychovati ve škole pro záložní důstojníky tyto pro velení rotě, nebo vštěpovati jim vědomosti a znalosti, které musí mít velitel praporu.

Tato výchova by měla za následek, že důstojnický aspirant není vycvičen pro velení a vyučování nejmenší jednotky; t. j. družstva a čety, pro co právě je předurčen, a že nabyté jakés takés znalosti pro vedení jednotky vyšší než četa nemůže uplatnit, poněvadž tyto jednotky nebude ani cvičiti, ani jim veleti buď vůbec anebo po dlouhé době. Pro zdokonalení ve výcviku a velení četě a přípravu pro velení rotě konají záložní důstojníci jednak cvičení ve zbrani, jednak chodí do večerních kursů, jejichž účelem má být prakticky utvrditi tyto mladé důstojníky ve velení četě a nejlepší a nejstarší ve velení rotě.

Jak se věci mají s výchovou poddůstojníků a záložních důstojníků, obdobně třeba postupovati i při výchově důstojníků aktivních a u těchto s tím větší pečlivostí, poněvadž oni jsou hlavně k tomu povoláni, aby v míru všestranně vycvičili brannou moc, aby, doplněna ná válečný počet, byla ihned schopna svést vítězné bitvy.

Ve vojenské akademii, která má tři ročníky, má být vychován důstojník především na cvičitele a velitele čety. Pro vyšší velitelství připraví jej jednak dlouholetá praxe a pak kursy, konané za účelem výchovy vyšších velitelů. Sic jinak by se staly zbytečnými, když by mladý důstojník, absolvent vojenské akademie, byl teoreticky i prakticky vychován pro všechny stupně velitelské.

Času je na výchovu dostatek, zvláště při tak inteligentním, stejnorodém materiálu. Již v druhém ročníku by měli akademici velmi často konati pokusy ve vyučování všem předmětům a v třetím ročníku, t. j. v aplikačním kursu, jenž by měl být převážně praktický, zabírající podrobně doktriny vlastní zbraně, měli by mladí důstojníci velmi často a po celý rok konati výstupy ze všech předmětů jejich zbraně, a to přímo na vojácích instrukční jednotky, která by byla aplikačnímu kursu stále k dispozici.

Zkrátka bylo by třeba obdobného zařízení, jaké je na učitelských ústavech s jejich cvičnými školami.

Zavedením vychovatelství, vyučovatelsví a metodiky, pokusy a výstupy se jednak vyučovací metoda v celé armádě sjednotí, jednak se přenesou brzy do pluků a bude rozšířena sama sebou mezi starší důstojníky. Bude-li mladý dů-

stojník vychován pro úřad instruktorský, bude logičtěji mluvit a jednat, bude vyžadovati veškerý výkony důkladněji, naučí určené látce v daleko kratší době a nebude po příchodu k pluku bezradný při vyučování sebe jednodušší látky.

Přestanou dosavadní zjevy, kdy důstojník buď neví, kam se při vyučování postavit, nebo pobíhá před četou s místa na místo, takže vojáci, když jej chtějí sledovati, nestačí kroutiti očima a hlavou sem a tam. Otázku dává jednotlivci místo všem, čímž nenutí všechny odpověděti na otázku v mysl, začne definici, která má vyplynouti teprve z jeho výkladu, vedeného na příkladech. Nevzpomene, že podle zásady Komenského, co může vojínům ukázati, to lépe pochopí, a není-li to možno, že krátký náčrtek na tabuli nebo i několik slov napsaných chápou současně několika smysly.

Vyučování nesmí býti suchopárné, malý vtíp, příklad z války, ze života, z prostředí vojákova ožíví látku, byť se zdála sebe nudnější. Učitel se musí vždy na látku sám připravit, látku si rozvrhnouti na části, krátce zopakovati přbrané věci, navázati nové učivo, toto důkladně procvičiti a nakonec shrnouti. Trapně působí, předčítá-li učitel z předpisů odstavce po odstavci a dává obsah vojákům opakovati.

Učitel musí pracovati otázkami; co žák ví, to ať řekne žák sám, učitel jen opravuje, doplňuje. Špatný učitel, který rád sám sebe slyší, a ještě horší, který dva dni po příchodu nováčků ochraptí. Máme-li vojáky různých národností a učitel sám dobře nezná jazyk druhé národnosti, ač jen přímým stykem učitele s žákem můžeme dospěti k žádoucímu výsledku, má mít učitel tlumočníka, který je stálým prostředníkem mezi ním a vojáky, jejichž jazyk nezná.

Učitel musí se snížiti na stupeň svých svěřenců, nesmí užívat cizích slov, nevysvětlil-li jich. A ten zlozvyk za každým slovem užívat „že ano“ nebo něco podobného, nebo opakování všech odpovědí žakových, nezvyšuje nijak úctu k učiteli, naopak podrývá jeho autoritu.

Začneme-li vyučovati něčemu novému, nesmíme počítati úvodem tak rozsáhlým, že se k vlastní látce ani nedostaneme nebo ji odbudeme několika slovy, poněvadž cvičitel musil ukončiti buď pro odchod ze cvičiště nebo zapísknutím dal nadřízený rozkaz a změní předmětu výcviku.

Mnohdy dá učitel otázku tak povšechně, že marně čeká na ni odpověď, jakou by si přál, a proto velmi často si odpovídá sám.

Na novou látku vyvolává vojáky slabší a na opakování lepší místo postupu opačného. Na opakování vůbec velmi často se zapomíná a přece: repetitio est mater studiorum. Raději probrati méně a důkladně zažití, než mnoho věcí, které proběhly jedním uchem tam a druhým ven.

Nejsa pro svůj úřad vyučovatelský připraven, stává se důstojník velmi často bezradným, práce, poněvadž nevidí výsledku, jej omrzí, moří sebe, moří vojáky a výsledek? Ten se musí na něco svést. Uvedl jsem namátkou jen několik případů neobratnosti při vyučování, vina netkví však v neznalosti látky nebo v pohodlnosti důstojníků a poddůstojníků, ti pracují ne osm, ale mnohdy třikrát osm hodin, ale hlavní a jedinou vadu sluší hledati v neznalosti vyučovací metody.

Kromě zavedení výchovy pro úřad učitelský na vojenských školách bylo by velmi prospěšné, kdyby důstojníci dobří pedagogové a metodikové uveřejňovali postupně v našich časopisech látku ze všech předmětů metodicky zpracovanou, aby mladí důstojníci, t. j. přímí učitelé vojáků a poddůstojníků, měli vzorné příklady vyučovacích hodin, obdobně jako se probírají řešení taktická, metodicky vypracovaná. Často se přetřásá otázka, co se ve válce více uplatní, zda materiál či mravní elementy. Myslím, že oboje. Materiál dodávají tovary, dobrý učitel důstojník naučí vojáky dobře s tím materiálem zacházeti a v boji správně ho užíti a vzdělaný důstojník pedagog nadchne své vojáky a vypěstuje v nich vůli zvítěziti, takže armáda takto vychovaná, vycvičená a vyzbrojená

splní jistě poslání na ni vložené. Někomu se bude zdáti, že nanáším příliš mnoho černé barvy; možná, ale my vojáci máme si vybrati vždy situaci pro nás nejnepríznivější, je-li lepší nebo vytváří-li se pro nás příznivěji, tím lépe pro nás.

RŮZNÉ ZPRÁVY

Úmrtí pplk. v. v. Antonína Novotného. Dne 16. srpna t. r. zemřel neočekávaně v Netvořicích na letním pobytu pplk. v. v. Antonín Novotný, přidělený MNO. Pocházejí rodem z Hané, zachoval si i jako aktivní rakouský důstojník svůj český národní charakter. Po státním převratu dostal se k ZVV. v Praze, kde uplatnil své bohaté zkušenosti při organisaci účetní kontrolní služby, načež byl pro své osvědčené schopnosti povolán k MNO., kde se zúčastnil s nemalým úspěchem zpracování služebních předpisů pro hospodářskou službu v naší armádě. V horlivé práci pro armádu neustal ani v činné službě ani ve výslužbě. Ihned po převratu stal se členem komise pro vypracování stanov Věd. ústavu vojenského, kde pak zasedal ve správní radě skorem po 10 let.

Při pohřbu, který se konal 18. srpna, projevíli mu poslední poctu hojní přátelé z kruhů civilních i vojenských, zvláště z MNO. a z Vědeckého ústavu vojenského, který zachová mu vždy čestnou vzpomínku.

Dílo plk. Jindřicha Bubly: „Kapitoly z válečných dějin“, další jeho vydávání Vědeckým ústavem vojenským. Péčí a nákladem VÚV. počnou letos opět vycházeti populární a oblíbené „Kapitoly z válečných dějin“, široká to encyklopedie válečnictví a téměř všech novodobých válek, kterou počal vydávati v letech 1921–1922 zvěčnělý plk. Jindřich Bubla, býv. zasloužilý profesor na válečné škole a plodný vojenský spisovatel, jehož předčasnou smrtí bylo další vydávání „Kapitol“ zastaveno.

VÚV. získal v dru V. J. Haunerovi, známém vojenském spisovateli, a v mjr. gen. štábu Ant. Holubovi, profesorovi na válečné škole, dva nové pracovníky, kteří se zavázali dílo plk. Bublou zahájené dokončiti. Jmenování autorů mají již bohatou literární činnost válečně historickou za sebou a jejich profesorská činnost, onoho na Svobodné škole politických nauk, tohoto na válečné škole ručí jistě za zdárný výsledek převzatého úkolu.

Plk. Bubla dokončil z celého díla (rozvrženého na 24 sešitů) tyto sešity: Sešit 2. Přehled vývoje válečnictví až do francouzské revoluce, sešit 4.: Válka r. 1796–97, sešit 6.: Válka r. 1835, sešit 7.: Válka r. 1806–07.

Oba uvedení autoři se rozhodli po-

kračovati v dalším vydávání „Kapitol“ v tomto pořádku:

1. Jako pietní pokračování práce plk. Bubly vyjde sešit 5.: Druhá koaliční válka 1799–1801, který zůstal jako částečně hotový rukopis plk. Bubly nevydán. Tento sešit vyjde ještě tento rok a bude již upraven a zredigován oběma novými autory.

2. Další etapou bude již úplně nové zpracování dalších kapitol drem V. J. Haunerem a mjr. gšt. Holubem. Dílo bude rozhojnéno o dvě nové války, celkem o dva sešity, a bude místo ohlášených 24 mít 26 sešitů. Kromě změn v očíslování dalších sešitů se tím na programu nic nezmění. Další vydávání se bude prováděti v těchto skupinách:

a) skupina novodobých válek, ve kterých převládal slovanský živel, a to válka r. 1812, válka rusko-turecká 1877–78, balkánská válka 1912–13. Válka r. 1812 vyjde co možná ještě tento rok;

b) skupina velmi pozoruhodných válek, které byly v starém programu vynechány, a to severoamerická válka 1861–65 a burská válka;

c) důležitá skupina sešitů jednajících o válce světové, rok 1914, rok 1915, rok 1916, rok 1917, rok 1918 s výhledem do války budoucnosti;

d) konečně válka r. 1866 ve střední Evropě a v Itálii, rusko-japonská válka 1904–05, válka r. 1809, válka r. 1813, válka r. 1814 a 1815, válka r. 1870–71, války v Itálii r. 1848, 1849 a 1859;

e) nakonec pak sešit 3.: Vývoj válečnictví od počátku francouzské revoluce až po naši dobu a sešit 1.: Úvod do studia válečných dějin, něco o taktice a strategii a pod.

Kapitoly z válečných dějin se doporučují již také tím, že

1. byly výnosem MNO. č. j. 56865 oddí ze dne 24. IV. 1924 prohlášeny za učebnou pomůcku, a dále tím, že

2. válečná škola pod č. j. 1121 ze dne 29. III. 1928 svolila a dala svůj souhlas k určení obou VÚV. navržených autorů.

Stoupající zájem o vojensko-politické vědění zvýší jistě také zájem o „Kapitoly z válečných dějin“, které budou malým kompendiem nejdůležitějších válečných událostí moderní doby, světovou válku v to počítaje, a budou jistě vyhledávány nejen vojá-